

bažnyčios pastatymo XVII a. Jame rastas Lietuvos 1666 m. Jono Kazimiero šilingas, Švedijos karaliaus Karolio Gustavo 1655 m. Livonijos šilingas, XVII a. koklio fragmentas, keramikos šukių. Sluoksnis apardytas laidojant. Iš viso šurfuose aptikta trylika XVII-XIX a. kapų. Mirusieji laidoti karstuose 1,1-2 m gylyje, orientuoti galvomis dažniausiai į V. Po permaišyta kapų žeme buvo judinto smėlio sluoksniai, susiformavę matyt bažnyčios statybos metu. Juose taip pat pastebėti kapų pėdsakai. Po smėlio sluoksniais, 2,8-4 m gylyje pasiektas įžemis.

Povilas Tebelškis

Palėvenės vienuolyno teritorijos archeologiniai tyrimai 1993 metais.

LKP MC 1993 m. toliau tęsė 1991 m. pradėtus Palėvenės, Kupiškio raj., vienuolyno archeologinius tyrimus (darbų vadovas P. Tebelškis) (žr. ATL 1990 ir 1991 m. V. 1992. T. 2. P. 56-58).

Daugiausia dėmesio buvo skirta vidiniam vienuolyno kiemui iširti, kadangi 1991 metais čia pastebėtas storiausias kultūrinis sluoksnis bei surinkta daugiausia radinių. Dabar, restauruojant vienuolyną, šioje vietoje numatyta kloti požemines inžinerines komunikacijas. 1993 m. irgi atidengta nemažai pamatų, kurie suteikia papildomos informacijos apie vienuolyno statybos istoriją. Reikia pasakyti, kad kiemo paviršius 1992 m. buvo pažemintas apie 0,4-0,5 m (maždaug iki 1991 m. tyrinėjimų metu atidengtų akmenų latakų lygio). Perkasose Nr. XV ir XVI kiemo paviršiuje atidengti 1,1-1,3 m pločio pamatai, sumūryti iš stambių akmenų, kurie kai kur dėti be skiedinio. Pamatai yra lygiagretūs su centri-

nio vienuolyno korpuso V siena ir nutolę nuo jos per 1,6-1,7 m. Bendras pamatų aukštis-apie 0,9 m. Jie kloti ant supiltinio grunto. Nustatyta, kad išliko 10,7 m ilgio pamatai. Jų galas rastas XVI perkasoje už 4 m į Š nuo P korpuso sienos. Kitas šių pamatų galas priglauostas prie Š korpuso sienos. Juos mūrijant nuardytas akmenų latakas, buvęs XV perkasoje kv. B-C-1. Pamatai vėlyvi, greičiausiai mūryti XIX a. ir galėjo būti balkono arba laiptų į antrą aukštą pagrindu.

Turtingiausias kultūrinis sluoksnis ištirtas ir daugiausia radinių rasta perkasoje Nr. XIX, kuri taip pat iškasta skersai viso vidinio kiemo į V nuo 1991 m. ištirtos perkasos Nr. IX. Perkasos Nr. XIX ilgis - 15 m, plotis - 2,5 m. Jos galuose prie vienuolyno sienų aptikti gerai išlikę akmenų latakai, o po jais - nepastatyto vienuolyno korpuso pamatai, atidengti jau 1991 m. Perkasos Nr. XIX kv. B-C-12 aptiktas 0,4-0,7 m storio apdegusio molio su koklių, puodų šukių fragmentais sluoksnis. Surinkta nemažai neglazūruotų koklių dalių su augaliniu (tulpių, šakelių) bei geometriniu ornamentu, XVIII a. antros pusės (1761 m.) Elbliongo šilingas. Tai leidžia surinktus koklius datuoti XVIII a. Žemiau apdegusio molio sluoksnio atkastas permaišytos pilkos žemės su akmenimis bei plytgaliais sluoksnis, kuris baigėsi 1,6 m gylyje nuo dabartinio kiemo paviršiaus. Jame rasta XVIII a. pirmos pusės-vidurio puodų šukių. Kitokio pobūdžio sluoksniai užfiksuoti perkasos Nr. XIX Š dalyje, kur kv. A-B-C-3-4-5, 0,9 m gylyje, prasidėjo intensyvus degėsių sluoksnis su akmenimis, apdegusiais kaulais, puodų šukėmis, molio intarpais. Aplink šį degėsių plotą pastebėtas pilkos žemės su akmenimis, plytgaliais sluoksnis. Intensyvių degėsių sluoksnio storis yra apie 15 cm, giliau prasideda pilkos žemės su smėliu sluoksnis. Jį tiriant nustatyta, kad šioje vietoje yra piltuvo formos duobė, su 3 stambiais akmenimis viduryje. Akme-

nys 44x26; 41x26; 38x26 cm dydžio. Duobės dugnas buvo 1,79 m gylyje (87.09 m abs. aukščio).

Įdomus radinys aptiktas perkaso Nr. XIX centrinėje dalyje. Po molingos žemės sluoksniu, 1,55-1,72 m gylyje nuo kiemo paviršiaus, atidengta medinė konstrukcija. Ją sudaro stačiakampio formos požeminio statinio apatinis vainikas. Statinio ilgoji kraštinė lygiagreti perkasos R kraštinei. Medienos liekanos guli ant natūralaus molio sluoksnio, vietomis pastebėtos lyg ir grindų liekanos. Statinio ilgis - apie 3,9 m, plotis (matomas perkasoje) - 2,1 m, o statinio V dalis yra jau už perkaso ribų. Statinio liekanas reiktų sieti su vienuolyno egzistavimo laikotarpiu (XVII a.-XVIII a.). Tai galėjo būti rūsys.

Iš kitų įdomesnių radinių reikia pažymėti perkasoje Nr. XXVI, iškastoje prie korpuso sienos iš bažnyčios šventoriaus pusės, rastas koridoriaus iš vienuolyno į bažnyčią liekanas. Koridorius buvęs 1,3 m pločio, grindys klotos iš plytų. Perkasoje atidengti pamatai bei žymės vienuolyno sienoje leidžia spėti, kad anksčiau koridorius buvęs platesnis.

Tyrimų metu buvo nustatyta įvažiavimo į ūkinį vienuolyno kiemą vieta, rasti jo vartų pamatai, atidengti seniausio vienuolyno korpuso nugriuvusios Š dalies pamatai.

Apibendrinant 1993 m. tyrimus galima pasakyti, kad įvairiose vienuolyno teritorijos dalyse ištyrus apie 140 kv. m plotą, sužinota daugiau apie įvairius statybos laikotarpius, surinkta nemažai buitinės keramikos (neglazūruotų puodų fragmentų, glazūra padengtų vazų, lėkščių dalių), glazūruotų ir neglazūruotų koklių fragmentų (kai kurie su herbais, religiniais simboliais), dekoratyvinių dirbinių dalių. Šie duomenys padeda išsamiau nušviesti beveik 200 metų vienuolyno istoriją.